

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 407/2023-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Strapáč, PhD., s. r. o., 17. novembra 3215, Čadca, IČO 50 473 522, v mene ktorej koná advokát JUDr. Peter Strapáč, PhD., proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cpr 2/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cpr 2/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Žilina **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 4 Cpr 2/2015 konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **4 000 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Žilina **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Žilina **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **530,85 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľa

1. Ústavnému súdu bola 30. júna 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cpr 2/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“).

2. Z obsahu sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že predmetom napadnutého konania okresného súdu je žaloba bývalého zamestnanca sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), o určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru. Žalobca napadol žalobou o neplatnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru sťažovateľa (ktorý podnikal pod obchodným menom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], teraz len ako [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] na okresnom súde 7. apríla 2015. Okresný súd v napadnutom konaní vo veci rozhodol medzitýmnym rozsudkom č. k. 4 Cpr 2/2015-139 z 27. júla 2016 v spojení s uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 CoPr 5/2017-185 z 30. novembra 2017, ktorým súd určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru sťažovateľa 10. februára 2015 je neplatné, v dôsledku čoho tak predmetom napadnutého konania ostávajú peňažné nároky žalobcu ako bývalého zamestnanca sťažovateľa z neplatného skončenia pracovného pomeru. Okresný súd ďalším rozsudkom č. k. 4 Cpr 2/2015-314 z 12. apríla 2019 rozhodol tak, že pripustil zmenu žalobného petitu tak, že žalobca sa domáha proti žalovanému náhrady mzdy vo výške 930 eur mesačne (brutto) za obdobie od 10. februára 2015 do času, keď mu zamestnávateľ neumožní pokračovať v práci, pracovný pomer žalobcu u sťažovateľa ako žalovaného skončil 19. júna 2018, žalobca je povinný zaplatiť sťažovateľovi ako žalovanému sumu 25 557,82 eur a vo zvyšnej časti sa žaloba zamietá a žalobca má nárok na náhradu trov konania vo výške 76,34 %. Krajský súd uznesením č. k. 9 CoPr 6/2019-381 z 27. februára 2020 zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 4 Cpr 2/2015-314 z 12. apríla 2019 a vec mu vrátil na ďalšie konanie s výnimkou výroku, ktorým okresný súd žalobu vo zvyšku žalobcom uplatneného nároku zamietol, a vo vzťahu k výroku, ktorým okresný súd pripustil zmenu žaloby, odvolanie sťažovateľa odmietol.

3. Sťažovateľ nachádza „porušenie svojho ústavného práva v neprimeraných časových prieťahoch spôsobených neefektívnym a nehospodárnym postupom súdu a tým aj nečinnosťou súdu.“. V rámci hodnotenia postupu okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľ poukázal na to, že „Okresný súd Žilina o náhrade mzdy rozhodol až v apríli 2019, pričom konanie sa začalo v roku 2015. Vo februári 2020 vrátil Krajský súd v Žiline rozhodnutie okresnému súdu na nové konanie, pričom okresný súd nerozhodol doposiaľ, čiže ani po uplynutí viac ako troch rokov odo dňa rozhodnutia súdu vyššieho stupňa.“. Sťažovateľ taktiež zdôraznil, že „predmetné uznesenie Krajského súdu v Žiline je datované dňom 27.02.2020, avšak ďalší procesný úkon vykonal okresný súd až dňa 06.09.2021, ktorým bola výzva a predvolanie na pojednávanie. Taktiež je zarádzajúce, že posledné pojednávanie v predmetnej veci sa konalo dňa 20.04.2022, od ktorého uplynulo už takmer rok a pol a od tejto doby nebol stanovený nový termín pojednávania.“. Vzhľadom na „samotnú dĺžku konania (vyše osem rokov trvajúci spor), zložitost' prejednávanej veci, správanie sporových strán a činnosť, resp. nečinnosť súdu možno konštatovať, že predmetné konanie je neprimerane zdĺhavé a že zo strany Okresného súdu Žilina dochádza k neprimeraným prieťahom v konaní.“.

4. Podľa sťažovateľa „V prejednávanej veci ide o konanie o neplatnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru a náhradu mzdy a už len vzhľadom k predmetu konania je prekvapivé, že takéto konanie trvá už vyše osem rokov a stále v ňom nie je úplne rozhodnuté. Obdobné typy súdneho konania môžu byť síce zdĺhavejšie, avšak sťažovateľ má za to, že dĺžka tohto konania je až neprimeraná a to výlučne z dôvodov zapríčinených na strane súdu. Sťažovateľ poukazuje aj na tú skutočnosť, že ako žalovaný v konaní poskytoval súdu vždy potrebnú súčinnosť a bezodkladne reagoval na výzvy a podnety zo strany súdu v domnienke, že jeho vec bude

spravodlivo rozhodnutá a vyriešená, avšak to sa do dnešného dňa neuskutočnilo. Žiadna zo strán sporu svojím postupom žiadnym spôsobom nepredlžovala súdne konanie.“. V rámci svojej argumentácie sťažovateľ poukázal aj na to, že „bola podaná aj sťažnosť k rukám predsedu súdu, pričom predseda súdu v oznámení o vybavení sťažnosti uviedol, že sťažnosť je v plnom rozsahu dôvodná, pričom predseda súdu konštatoval, že postup súdu v predmetnom konaní nepovažuje za efektívny.“. Aj vzhľadom na to je sťažovateľ toho názoru, že „táto sťažnosť adresovaná Ústavnému súdu SR je opodstatnená a nevyhnutná, aby došlo k náprave jeho nežiaduceho stavu spôsobeného nečinnosťou okresného súdu. Z tohto dôvodu je sťažovateľ nútený obrátiť sa na Ústavný súd Slovenskej republiky, nakoľko jeho základné právo, na ktoré táto sťažnosť apeluje, bolo značným spôsobom porušené konaním okresného súdu.“.

5. Výšku požadovaného finančného zadosťučinenia sťažovateľ odôvodnil predmetom sporu, ako aj tým, že okresný súd vo veci už rozhodol medzitýmym rozsudkom č. k. 4 Cpr 2/2015-139 z 27. júla 2016 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 9 CoPr 5/2017-185 z 30. novembra 2017, ktorým súd určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru s bývalým zamestnancom sťažovateľa 10. februára 2015 je neplatné, v dôsledku čoho ostávajú predmetom napadnutého konania len peňažné nároky z neplatného skončenia pracovného pomeru, pričom sťažovateľ ako žalovaný *«je osobou vyššieho veku a je pochopiteľné, že sa nachádza v stave právnej neistoty, nakoľko nevie a nemôže sa domnievať, ako a kedy bude v jeho právnej veci rozhodnuté. Namiesto toho, aby si... užíval dôchodkový vek v pokoji, je v neustálom strese, čo sa odráža na jeho psychickej pohode a môže sa to odraziť aj po zdravotnej stránke. Keby bolo vo veci samej rozhodnuté... mohol mať v súčasnosti inak usporiadaný svoj životný priestor, najmä čo sa týka majetkovej sféry, keďže majetok je pre každého jedinca potrebný a dôležitý. Sťažovateľ je v určitých veciach „zaseknutý“, keďže nemá možnosť usporiadať si svoje majetkové pomery a nemôže predvídať, ako bude v jeho právnej veci rozhodnuté, teda akú časť zo svojho majetku bude musieť vynaložiť na nároky žalobcu. Takáto neistá situácia je... neprípustná.».*

6. Sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby takto rozhodol:

„Základné právo [redacted]... na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní o neplatnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru a náhradu mzdy vedenom pod sp. zn. 4Cpr/2/2015 porušené bolo.

Okresnému súdu Žilina prikazuje, aby v konaní o neplatnosť okamžitého skončenia pracovného pomeru a náhradu mzdy vedenom pod sp. zn. 4Cpr/2/2015 konal bez zbytočných prieťahov.

[redacted]... priznáva finančné zadosťučinenie vo, výške 4000 €, ktoré je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Sťažovateľovi [redacted]... priznáva trovy právneho zastúpenia vo výške 530,85 EUR (2 úkony právnej služby po 208,67 EUR prevzatie a príprava zastúpenia, ústavná sťažnosť, 2x režijný paušál po 12,52 EUR, DPH 20 % t. j. 88,47 EUR)...

7. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 407/2023-14 z 10. augusta 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

8. Okresný súd „*primáme namieta sťažovateľom opísaný priebeh konania, pokiaľ sťažovateľ poukazoval na časové súvislosti od podania žaloby do prvého rozhodnutia súdu prvej inštancie v roku 2019.*“. V naznačenom smere okresný súd poukázal na to, že v čase od podania obžaloby „*plynule konal bez vzniku prietáhov, keď od doručenia rozsudku Krajského súdu v Žiline zo dňa 30.11.2016, ktorý bol doručený procesným stranám dňa 19.12.2017, ktorým Krajský súd potvrdil medzitýmny rozsudok súdu prvej inštancie, súd... vykonal nevyhnutné úkony na prípravu pojednávania smerujúce k zabezpečeniu dôkazov a vyjadrení strán vzťahujúcich sa k uplatnenému nároku na náhradu mzdy.*“. Následne „*už dňa 27.07.2018 bol nariadený termín pojednávania na deň 19.10.2018 a následne boli vykonané v krátkych časových odstupoch dňa 19.10.2018, 11.01.2019 a 15.03.2019 tri pojednávania, z ktorých posledné pojednávanie bolo odročené na deň 21.04.2019 na vyhlásenie rozsudku.*“. Postup súdu v napadnutom konaní od 15. júna 2020 do 6. septembra 2021 bol ovplyvnený pandémiou COVID-19 a na ňu nadväzujúcimi protipandemickými opatreniami a práceneschopnosťou zákonného sudcu. V súhrne okresný súd zdôraznil, že do 15. júna 2020 v napadnutom konaní postupoval plynule, pričom pripustil, že „*plynulosť konania po dátume 15.06.2020, keď nasledujúci procesný úkon súdu bol vykonaný až dňa 06.09.2021 (predvolanie na pojednávanie) a následne došlo opakovane k zrušeniu termínu pojednávania, do značnej miery ovplyvnila pandemická situácia v súvislosti s ňou prijaté opatrenia, ktorými bola obmedzená možnosť vykonávania pojednávanií v záujme zabrániť ďalšiemu zhoršovaniu epidemiologickej situácie v roku 2020, 2021. Dôvodom odročenia pojednávania potom v roku 2022 bola aj dlhotrvajúca práceneschopnosť zákonnej sudkyne v tejto veci.*“. Napokon okresný súd zhodnotil „*sťažnosť sťažovateľa s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania, v ktorom súd rozhoduje o neplatnosti skončenia pracovného pomeru a náhrade mzdy v trvaní takmer 8 rokov, za čiastočne dôvodnú, zohľadňujúc skutočnosť, že v roku 2020 a 2021 prispela k dĺžke konania vyvolaná objektívna skutočnosť, a to pandémie nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19, z ktorého dôvodu bol regulovaný pohyb verejnosti a prijaté opatrenia štátu na zamedzenie styku s verejnosťou.*“. S poukazom na tieto okolnosti veci okresný súd ústavnému súdu navrhol, aby „*pri rozhodovaní o poskytnutí primeraného zadosťučinenia zohľadnil vyššie uvedené okolnosti, a aby ústavný súd obmedzil svoje rozhodnutie na deklarovanie porušenia práva sťažovateľa tak, ako sú tieto vymedzené v ústavnej sťažnosti, a to bez priznania finančného zadosťučinenia.*“.

II.2. Replika sťažovateľa:

9. Sťažovateľ vo svojej replike rekapituloval už známe okolnosti veci, pričom akcentoval opodstatnenosť nielen skutkového záveru o existencii prietáhov v postupe okresného súdu v napadnutom konaní, ale aj dôvodnosť uplatneného nároku na primerané finančné zadosťučinenie. Podľa názoru sťažovateľa „*Prietahy v konaní sú zapríčinené výlučne na strane súdu, pričom ide o subjektívne prietahy bez existencie reálnej a objektívnej prekážky, čím je porušené právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Prietahy v tomto konaní taktiež*

vznikajú aj neefektívnym a nehospodárnym postupom okresného súdu.“. Sťažovateľ nesúhlasil s argumentáciou okresného súdu o nemožnosti konania počas pandémie COVID-19, keďže „predseda súdu a rovnako ani konajúci sudca sa k pandémie COVID-19 postavili len vo všeobecnej miere, kedy odkazujú na roky 2020 a 2021, ktoré podľa ich slov mali doslova znemožňovať vykonanie pojednávania. Mám za to, že najprísnejšie opatrenia, ktoré boli spojené so zákazom vychádzania bol na začiatku pandémie v roku 2020 a následne v zimnom období v roku 2020/2021. V ostatnom čase v roku 2020 a 2021 nebol žiaden objektívny dôvod, pre ktorý nebolo možné pojednávanie vykonať.“.

10. K výške požadovaného finančného zadostučinenia zopakoval, že je osobou vyššieho veku, nachádza sa v stave právnej neistoty, pretože „prieťahmi v konaní po ôsmich rokoch súd nedokázal rozhodnúť o výške nároku žalobcu.“. V dôsledku takto dlho trvajúceho súdneho sporu sa nedokáže riadne sústrediť na bežný život a s ním spojené situácie, užívať si jeseň života, venovať sa svojim záľubám a celkovo je obmedzená možnosť ďalšieho rozvoja jeho osobnosti.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cpr 2/2015 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.1. Všeobecné judikatúrne východiská:

12. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

13. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97, I. ÚS 10/98, IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, IV. ÚS 64/2020).

14. Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

15. Napokon aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojich rozhodnutiach (H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994

a Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez priet'ahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

16. Povinnosť súdu a sudcu konať vo veci bez priet'ahov vyplýva z Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní. Napríklad povinnosť súdu konať bez priet'ahov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

17. Ústavný súd ďalej poukazuje aj na to, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09). Teda zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011, I. ÚS 557/2020, I. ÚS 244/2021, IV. ÚS 59/2023).

18. Priet'ahy v konaní či nečinnosť orgánu verejnej moci sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah orgánu verejnej moci, ktorý môže byť jedno či viacrázový, protiprávny a zároveň aj protiústavný útok týchto orgánov proti základným ústavou zaručeným právam (slobodám), ktorý v čase rozhodovania ústavného súdu predstavuje významné ohrozenie právne existujúceho stavu, pričom taký útok sám osebe nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci týchto orgánov alebo ich riadneho postupu. Z uvedenej fakticity musí preto následne vyplynúť, že dôsledkom popísaného zásahu orgánu verejnej moci (jeho pasivity) nemožno čeliť inak než ústavnou sťažnosťou a na ňu nadväzujúcim nálezom ústavného súdu.

19. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, IV. ÚS 64/2020). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov (Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00).

III.2. Posúdenie vecí:

20. Pokiaľ ide o zložitosť prípadu, môžeme hovoriť o skutkovej alebo právnej zložitosti. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje viacero strán (H. proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [Humen proti Poľsku (Veľká komora), rozsudok z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968).

21. Z hľadiska povahy vecí považuje ústavný súd pracovnoprávne spory a mzdové nároky z nich vyplývajúce za spory mimoriadne citlivej povahy (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 82/02, IV. ÚS 4/05, III. ÚS 35/07, III. ÚS 1/09), ktoré pripúšťajú chápanie zbytočných prietáhov v prísnejšom meradle, ako to je pri iných súdnych sporoch, ktoré nemajú súvis s existenčnou otázkou účastníka. V týchto sporoch by súd mal postupovať čo najrýchlejšie a efektívne. Aj z pohľadu judikatúry ESĽP pracovnoprávne spory si zo svojej povahy vyžadujú urýchlené (expeditious) rozhodnutie (Vocaturu proti Taliansku, rozsudok z 24. 5. 1991), či už ide o prístup k slobodnému povolaniu, živobytie sťažovateľa, pokračovanie v zamestnaní, napadnutie skončenia pracovného pomeru, suspendovanie sťažovateľa alebo jeho opätovné dosadenie do funkcie, alebo ak má žalovaná suma pre sťažovateľa zásadný význam (napríklad vo veciach týkajúcich sa invalidného dôchodku, náhrady škody na zdraví a podobne).

22. Predmet napadnutého konania okresného súdu nielen patrí do štandardnej agendy všeobecných súdov, ale predmet sporu má citlivý význam pre obe sporové strany. Z pohľadu žalobcu ide o vyplatenie peňažných nárokov z neplatného skončenia pracovného pomeru, ktoré sú prostriedkom živobytia zamestnanca, a z pohľadu sťažovateľa ide o plnenie peňažnej povinnosti, čo môže byť spojené s istými ťažkosťami z dôvodu už dôchodkového veku sťažovateľa a z tohto dôvodu aj obmedzenej možnosti zárobku alebo výkonu podnikateľskej činnosti. Pracovnoprávne spory je tak možné s ohľadom na ich sociálny aspekt a z pohľadu obsahového významu základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy považovať za spory, v ktorých sa zo strany súdov očakáva vyššia, resp. osobitná rýchlosť ich prejednaní.

23. V rámci hodnotenia druhého kritéria, a to správania účastníka konania, ústavný súd nezistil žiadne významné skutočnosti, ktoré by mali výrazný vplyv na dĺžku konania.

24. Posledným skúmaným kritériom je postup okresného súdu v napadnutom konaní. Pri posudzovaní tohto kritéria je potrebné napadnuté konanie okresného súdu rozdeliť do troch časových úsekov.

25. V rámci prvého časového úseku napadnutého konania od doručenia žaloby žalobcu o určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru okresnému súdu 7. apríla 2015 do 27. júla 2016, keď okresný súd rozhodol medzitýmny rozsudkom č. k. 4 Cpr 2/2015-139 z 27. júla 2016 (v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 9 CoPr 5/2017-185 z 30. novembra 2017), ktorým súd určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru sťažovateľa 10. februára 2015 je neplatné, považuje postup z hľadiska obsahových garancií vyplývajúcich zo základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy za ústavne konformný, bezprietáhový, rešpektujúci obsahovú podstatu označeného základného práva. Okresný súd vydal medzitýmny rozsudok č. k. 4 Cpr 2/2015-139 z 27. júla 2016 na druhom pojednávaní, v časovom úseku, ktorý bol odrazom plynulého a sústredeného postupu

okresného súdu v napadnutom konaní. Vec bola predložená krajskému súdu na odvolacie konanie 6. júna 2017, keď predtým okresný súd zabezpečil vyjadrenia sporových strán v rámci odvolacieho konania, uznesením č. k. 4 Cpr 2/2015-163 z 23. novembra 2016 vyrubil sťažovateľovi zaplatiť poplatok za podané odvolanie. Súdny spis bol okresnému súdu vrátený z krajského súdu 18. decembra 2017.

26. Ďalší, v poradí druhý časový úsek napadnutého konania radí ústavný súd od vrátenia veci okresnému súdu 18. decembra 2017 do 17. apríla 2020, keď bol okresnému súdu opätovne vrátený súdny spis z krajského súdu po odvolacom konaní spolu s uznesením krajského súdu č. k. 9 CoPr 6/2019-381 z 27. februára 2020. V rámci tohto časového úseku okresný súd vo veci vykonal tri pojednávania, a to 19. októbra 2018, 11. januára 2019 a 15. marca 2019, a 12. apríla 2019 vo veci meritórne rozhodol svojím rozsudkom č. k. 4 Cpr 2/2015-314 z 12. apríla 2019 tak, že pripustil zmenu žalobného petitu, a to že žalobca sa domáha proti žalovanému náhrady mzdy vo výške 930 eur mesačne (brutto) za obdobie od 10. februára 2015 do času, keď mu zamestnávateľ neumožní pokračovať v práci, pracovný pomer žalobcu u sťažovateľa ako žalovaného skončil 19. júna 2018, žalobca je povinný zaplatiť sťažovateľovi ako žalovanému sumu 25 557,82 eur a vo zvyšnej časti sa žaloba zamieta a žalobca ma nárok na náhradu trov konania vo výške 76,34 %. Krajský súd uznesením č. k. 9 CoPr 6/2019-381 z 27. februára 2020 zrušil rozsudok okresného súdu č. k. 4 Cpr 2/2015-314 z 12. apríla 2019 a vec mu vrátil na ďalšie konanie s výnimkou výroku, ktorým okresný súd žalobu vo zvyšku žalobcom uplatneného nároku zamietol, a vo vzťahu k výroku, ktorým okresný súd pripustil zmenu žaloby, odvolanie sťažovateľa odmietol.

27. Krajský súd v uznesení č. k. 9 CoPr 6/2019-381 z 27. februára 2020 skonštatoval, že musel zrušiť prvostupňové rozhodnutie, keďže sa okresný súd „*nevyrovnal so všetkými skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné, z ktorého dôvodu sa jeho rozhodnutie stalo nepreskúmateľným a vzhľadom na princíp dvojinstančnosti súdneho konania mu vec vrátil na ďalšie konanie, počas ktorého po zopakovaní dokazovania vo veci opätovne rozhodne, vysporiadajúc sa korektným spôsobom so všetkými horeuvedenými skutkovými a právnymi skutočnosťami a v nadväznosti na ne s námietkami žalovaného, či už počas prvoinštančného alebo odvolacieho konania tak, aby jeho odôvodnenie spĺňalo kritériá ust. § 220 CSP a bolo preskúmateľné.*“. Už prezentovaný právny názor krajský súd vyslovil v súvislosti s okresným súdom priznaným nárokom na náhradu mzdy žalobcovi aj za obdobie presahujúce dobu 12 mesiacov na podklade rozporných skutkových okolností, ako to aj sám krajský súd uviedol v bode 10 uznesenia č. k. 9 CoPr 6/2019-381 z 27. februára 2020, keď (i) pri nároku na náhradu mzdy za obdobie od 11. februára 2015 do 31. augusta 2016 konštatoval nevysporiadanie sa okresného súdu so skutkovou otázkou práceneschopnosti žalobcu počas doby priznaného nároku na náhradu mzdy, teda že „*žalobca by bol práceneschopný a nemohol by prácu vykonávať aj keby mu ju žalovaný prideloval, kedy ide o takú prekážku v práci, pri ktorej náhrada mzdy neprislúcha.*“, a (ii) od 1. septembra 2016 do 11. februára 2018, keď okresný súd nezohľadnil, „*že žalobca... požiadal o predčasný starobný dôchodok, aj keby mu žalovaný prácu prideloval a ktorý mu bol priznaný, kedy mu nárok na náhradu mzdy nepatrí, keďže po jeho priznaní by už u žalovaného pracovať nemohol (tento ho zamestnávať ani nechcel), keď to, či by mohol pracovať u iného (iných zamestnávateľov) je pre posúdenie veci irelevantné. Vzhľadom na uvedené*

sa súd prvej inštalácie nemohol riadnym spôsobom vypořiadat' ani s koncom pracovného pomeru žalobcu a žalovaného.“.

28. Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že okresný súd nebol dostatočne efektívny pri vysporiadaní sa s okolnosťami podstatnými pre právne posúdenie rozhodných skutkových okolností – výšky a doby žalobcom uplatneného nároku na náhradu mzdy. V dôsledku toho celé posudzované obdobie napadnutého konania v tejto časti hodnotí ústavný súd ako neefektívnu činnosť okresného súdu v trvaní od 18. decembra 2017 do 17. apríla 2020, teda po dobu 2 rokov a 4 mesiacov.

29. Tretí časový úsek napadnutého konania okresného súdu predstavuje časový interval od 17. apríla 2020, keď bol okresnému súdu opätovne vrátený súdny spis z krajského súdu po odvolacom konaní spolu s uznesením krajského súdu č. k. 9 CoPr 6/2019-381 z 27. februára 2020, do času podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu 30. júna 2023. V posudzovanom období bol zo strany okresného súdu zaregistrovaný priet'ahový postup v čase od 17. apríla 2020 do 17. augusta 2021, keď okresný súd nariaduje termín pojednávania na 26. január 2022, pričom z obsahu súdneho spisu nevyplýva iná, resp. žiadna ďalšia procesná aktivita okresného súdu, čo je s ohľadom na konanie v pracovnoprávnej veci pasivitou okresného súdu v napadnutom konaní, teda priet'ahovým postupom v trvaní 1 roka a 4 mesiacov. Nariadený termín pojednávania sa nerealizoval z dôvodu doručenej žiadosti sťažovateľa o odročenie pojednávania a nový termín pojednávania nariadený na 20. apríl 2022 sa uskutočnil, teda okresný súd pojednával a v konaní mal pokračovať (okrem zabezpečovania listinných dôkazov dožiadaním Sociálnej poisťovne alebo ošetrojúceho lekára žalobcu s cieľom preveriť obdobie práceneschopnosti žalobcu) na ďalšom nariadenom termíne pojednávania 29. júla 2022, ktorý však bol odročený z dôvodu „*preventívnych rehabilitácii sudcu a čerpania dovolenky sudcu*“ (č. 1. 475 súdneho spisu). Taktiež ďalší nariadený termín pojednávania 7. septembra 2022 bol z dôvodu pridelenia veci novému zákonnému sudcovi zrušený (č. 1. 480 súdneho spisu), pričom vec bola v ďalšom priebehu konania opätovne prerozdelená novému zákonnému sudcovi 6. decembra 2022 a ten sa v prvej polovici roka 2023 oboznamoval so získanými písomnými podkladmi zo Sociálnej poisťovne a od ošetrojúceho lekára žalobcu. Z uvedeného je teda zrejmé, že v časovom úseku od 25. januára 2022, keď okresný súd nariadil termín pojednávania na 20. apríl 2022, ktorý sa aj uskutočnil, až do času podania ústavnej sťažnosti 30. júna 2023 okresný súd vykonal len jedno pojednávanie a zabezpečoval písomné podklady, ktoré následne oznamoval a ktoré mal a mohol zabezpečiť už pred vyhlásením rozsudku č. k. 4 Cpr 2/2015-314 z 12. apríla 2019 (ako to okresnému súdu vytkol odvolací súd, bod 26). Z uvedeného je zrejmá sporadická činnosť okresného súdu v napadnutom konaní v časovom úseku od 25. januára 2022 do 30. júna 2023, ktorú ústavný súd taktiež hodnotí ako priet'ahový postup v trvaní 1 roka a 6 mesiacov, pričom celkovo v rámci tretieho časového úseku napadnutého konania okresný súd nekonal vôbec od 17. apríla 2020 do 17. augusta 2021 (priet'ah v trvaní 1 roka a 4 mesiacov), resp. v období od 25. januára 2022 do 30. júna 2023 konal len sporadicky. V dôsledku toho ústavný súd hodnotí postup okresného súdu v časovom úseku od 17. apríla 2020 do 30. júna 2023 ako priet'ah v trvaní 3 rokov a 2 mesiacov, pretože ak nečinnosť súdu charakterizuje konanie ako celok, nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (II. ÚS 200/05, I. ÚS 398/08, IV. ÚS 60/09, I. ÚS 76/09, I. ÚS 289/2010).

30. Vo vzťahu k argumentácii okresného súdu o nemožnosti riadneho postupu v konaní v dôsledku pandémie COVID-19 ústavný súd konštatuje, že táto okolnosť nebola príčinou vzniknutých

prieťahov v napadnutom konaní okresného súdu, pričom „ani uvedená objektívnymi okolnosťami spôsobená prekážka nie je spôsobilá okresný súd zbaviť zodpovednosti za jeho neefektívny postup, nečinnosť a neprímeranú celkovú dĺžku konania“ (nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 29/2023 z 30. marca 2023). Zároveň ústavný súd pripomína, že opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, štát nezbavujú jeho povinností týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (Lechner a Hess proti Rakúsku z 23. 4. 1987). Opakované pridelovanie predmetnej veci zákonným sudcom na prerokovanie a rozhodnutie teda nemožno považovať za relevantnú procesnú aktivitu všeobecného súdu, pričom táto aktivita je dôsledkom iných, s konaním bezprostredne nesúvisiacich skutočností – napr. personálne zmeny na okresnom súde, práceneschopnosť zákonného sudcu a pod. (II. ÚS 444/2014, IV. ÚS 66/2023).

31. Celkovo tak ústavný súd ustálil dobu prieťahového postupu okresného súdu v napadnutom konaní v trvaní 5 rokov a 6 mesiacov, v dôsledku čoho došlo postupom okresného súdu v napadnutom konaní k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (bod 1 výroku nálezu).

32. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Vzhľadom na to, že okresný súd do dňa vydania tohto nálezu vo veci nerozhodol, ústavný súd mu prikázal v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cpr 2/2015 konať bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

33. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

34. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

35. Sťažovateľ požiadal o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 4 000 eur z dôvodu prieťahov okresného súdu v napadnutom konaní.

36. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020, tiež Zongorová proti Slovenskej republike z 19. 1. 2010, sťažnosť č. 28923/06 a Ďurech a ďalší proti Slovenskej republike zo 7. 7. 2009, sťažnosť č. 42561/04).

37. Ústavný súd v napadnutom konaní okresného súdu identifikoval celkovú dobu prieťahov v trvaní 5 rokov a 6 mesiacov. Sťažovateľovi priznal sumu primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 4 000 eur (bod 3 výroku nálezu) z dôvodu (i) uplatnenia tejto výšky finančného

zadost'učinenia s'ťažovateľom v petite podanej ústavnej s'ťažnosti, (ii) z dôvodu potvrdenia priet'ahu v napadnutom konaní v trvaní 5 rokov a 6 mesiacov, (iii) z dôvodu priet'ahov v konaní s osobitnou rýchlosťou konania, za ktoré je potrebné považovať pracovnoprávne spory, ktoré kladú vyššie nároky na postup súdu z dôvodu sociálneho rozmeru týchto konaní (bod 21 nálezu).

V.

Trovy konania

38. S'ťažovateľ v petite ústavnej s'ťažnosti navrhol, aby mu ústavný súd priznal náhradu trov konania.

39. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

40. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

41. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023, a to prevzatie a príprava zastupovania a písomné podanie ústavnej s'ťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Za 2 úkony právnej služby patrí s'ťažovateľovi náhrada trov konania vo výške 417,34 eur a dvakrát režijný paušál vo výške 25,04 eur, spolu tak suma 442,38 eur. Táto suma sa zvyšuje o sumu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %, teda o sumu 88,47 eur, celkovo tak náhrada trov konania predstavuje sumu 530,85 eur (bod 4 výroku nálezu). Za repliku s'ťažovateľa zo 14. septembra 2023 k vyjadreniu okresného súdu ústavný súd nárok na náhradu trov konania nepriznal, keďže bolo len rekapituláciou už známych skutočností a neprispelo svojím obsahom k posúdeniu veci ústavným súdom.

42. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

43. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu